

Teshaboyev Muhiddin Ma'rifovich,

falsafa fanlari ishlab chiqish falsafa doktori (PhD), TATU FF dotsenti

muhiddinsifat82@gmail.com

Тешабоев Мухиддин Маърифович,

Доктор философии по философии (PhD), доцент ФФ ТУИТ

muhiddinsifat82@gmail.com

Teshaboev Mukhiddin Marifovich,

PhD in philosophy, associate professor

FB TUIT, muhiddinsifat82@gmail.com

Annotatsiya: *Doimiy ijtimoiy-siyosiy barqarorlik va tinchlik o'rnatilishi bilan huquqiy davlatga asoslangan sivilizatsiyalashgan fuqarolik jamiyati shakllandi. Bugungi kunda O'zbekiston rivojlangan davlatlar orasida alohida o'rin va nufuzga ega davlatdir. Mamlakatimizda fuqarolik jamiyati institutlarining rivojlanish yo'liga nazar tashlar ekanmiz, 1990-yillarning boshlarini beixtiyor eslaymiz. Xalqimiz o'sha davrda o'z milliy davlatchiligini tiklagan bo'lsa-da, ko'p ma'naviy yuksalishlarni boshdan kechirdi, inqirozli, og'riqli va fojiali kunlarni boshidan kechirdi. 1993 yilda mamlakatda ijtimoiy-siyosiy barqarorlik ta'minlandi. Amalga oshirilgan ko'rib chiqilgan siyosat natijasida barcha sohalarda tub islohotlarni amalga oshirish uchun zamin tayyorlandi.*

Abstract: *With the establishment of permanent social and political stability and peace, a civilized civil society based on the rule of law was formed. Today, Uzbekistan is a country with a special place and prestige among developed countries. Looking at the development of civil society institutions in*

our country, we involuntarily remember the early 1990s. Although our people restored their national statehood at that time, they experienced many spiritual upsurges, experienced crisis, painful and tragic days. In 1993, social and political stability was ensured in the country. As a result of the implemented considered policy, the ground was prepared for the implementation of fundamental reforms in all areas.

Tayanch soʻzlar: *fuqarolik jamiyat, huquqiy davlat, Konstitutsiya, Siyosiy, iqtisodiy, huquqiy tizim, erkinlik, adolat, Fuqarolik jamiyati*

Keywords: *civil society, legal state, Constitution, Political, economic, legal system, freedom, justice, Civil Society.*

Ijtimoiy davlat fuqaro – jamiyat – davlat munosabatlarning yangi shakli boʻlib, yuqori bosqich boʻlib, u har bir fuqaro va uning oila aʼzolarining hayoti va farovonligini taʼminlashga qaratilgan loyihalarni birinchi oʻringa qoʻyadi, insonlar uchun huquqiy va iqtisodiy darajada huquqiy sharoitlar yaratadi. Darhaqiqat, Oʻzbekiston ijtimoiy davlat sifatida oʻz fuqarolarining ijtimoiy, iqtisodiy, huquqiy va maʼnaviy erkinliklarini taʼminlaydi, jamiyat aʼzolari oʻrtasidagi ijtimoiy tengsizlikni minimallashtirishga harakat qiladi, ijtimoiy adolat, ijtimoiy tinchlik va ijtimoiy hamkorlikka asoslangan yangi munosabatlarni yaratishga intiladi va bunga erishadi¹.

Sifatli va foydali inson hayotining muhim shartlaridan biri, ehtimol birinchisi, sogʻliqdir. Sogʻlom turmush huquqi butun dunyoda insonning eng asosiy huquqlaridan biri sifatida eʼtirof etilgani bejiz emas.

Aholining sogʻligʻini muhofaza qilish va sogʻliqni saqlash sohasidagi Milliy sogʻliqni saqlash xizmatining maqsadlari quyidagilardan iborat:

- yalpi ichki mahsulotda sogʻliqni saqlashga ajratilayotgan mablagʻlar ulushini oshirish va undan samarali foydalanish mexanizmlarini takomillashtirish;

¹ Социальное государство и защита прав человека : [Сб. ст.] / Рос. АН, Ин-т государства и права; [Отв. ред. Е. А. Лукашева]. - Москва : ИГПАН, 1994. - 147 с.

Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi

- sogʻliqni saqlashning moddiy-texnik bazasini mustahkamlash uchun tibbiyot muassasalarini qurish, kapital taʼmirlash va rekonstruksiya qilish, ularni zamonaviy tibbiy asbob-uskunalar bilan jihozlash;

- sogʻliqni saqlashni boshqarishda ortiqcha markazlashtirishni rad etish;

- ixtiyoriy va majburiy tibbiy sugʻurta tizimini takomillashtirish;

- aholining barcha qatlamlari uchun tibbiy xizmatlar va dori vositalaridan foydalanish imkoniyatini taʼminlash;

- yuqumli kasalliklarning oldini olishni kuchaytirish;

- onalar va bolalar salomatligini muhofaza qilishning huquqiy va tashkiliy mexanizmlarini takomillashtirish;

- sogʻliqni saqlashda zamonaviy innovatsiyalarni qoʻllashni kengaytirish;

- sifatli tibbiy xizmat va sogʻlom turmush tarzi hisobiga aholining oʻrtacha umr koʻrish davomiyligini oshirishga erishish;

- mamlakatni asosiy dori vositalari va tibbiyot buyumlari bilan taʼminlash maqsadida mahalliy ishlab chiqarishni koʻpaytirish;

- aholiga koʻrsatilayotgan tibbiy xizmat sifatini oshirish maqsadida tibbiyot muassasalarini darajalar boʻyicha taqsimlash, tibbiy xizmatlar standartlarini tayyorlash va ushbu sohada sifat nazorati tizimini yoʻlga qoʻyish;

- ozod qilingan hududlarda tibbiy xizmatlarni mamlakat sogʻliqni saqlash tizimiga toʻliq integratsiyalash.

“Ijtimoiy adolat” tushunchasini umumiy tushuncha maʼnosida ishlatmaslik kerak, chunki adolatli deb tushunilgan u yoki bu holatni oʻzgartirmasdan turib, uni yangi sohaga oʻtkazish mumkin emas. Milliy mafkura tabiati, milliy xususiyatni hisobga olish kerak. Ijtimoiy adolat tamoyilining belgilanishi milliy tafakkur va mentalitetga mos kelishi va ularning ijobiy tomonlarini gavdalantirishga xizmat qilishi kerak².

Barqarorlik va ijtimoiy adolatni mustahkamlash davlat boshqaruvi tizimining ajralmas vazifalaridan biri hisoblanadi. Davlat ichki va tashqi

² Маликова А.Х. Проблемы формирования социального государства в Таджикистане : диссертация ... доктора юридических наук. - Москва, 2012. - 365 с.

faoliyatining asosiy yo'nalishlari uning milliy, umuminsoniy va ijtimoiy maqsadini ifodalaydi va aniqlaydi. Shu munosabat bilan zamonaviy dunyo davlatlari asosan ikki guruh maqsadlarni ko'zlaydilar: 1) jamiyat a'zolari o'rtasidagi normal munosabatlarni himoya qilish, bu odamlarning hayoti va mulki xavfsizligini, ya'ni ularning shaxsiy xavfsizligini ma'lum darajada ta'minlashdan iborat. , ilmiy, ijodiy va tadbirkorlik faoliyati; 2) jamiyatning barcha a'zolari uchun umumiy bo'lgan moddiy va ma'naviy maqsadlar va qadriyatlarni, jumladan, yerkinlik, axloq, ijtimoiy adolat, sog'liqni saqlash, ta'lim, yekologiya va boshqalarni amalga oshirish va himoya qilish.

Sanab o'tilgan vazifalar mavjudligiga va davlat tomonidan ijtimoiy adolatni amalga oshirish yo'llarini ishlab chiqishga qaramay, ijtimoiy adolat jamiyatining shakllanishi har qachongidan ham ko'proq har bir alohida mamlakatning madaniy xususiyatlari bilan belgilanadi. Qolaversa, keyingi yillarda unga ko'ra, davlatning "xayriyachiligi" jamiyatning faolligi va tashabbuskorligiga salbiy ta'sir ko'rsatayotgani, iqtisodiy taraqqiyotni asta-sekin izdan chiqarayotgani, o'z-o'zini anglashining sekinlashishiga olib keladi, degan fikr hukmron. aholi va shaxslarning muvaffaqiyatini cheklaydi. Shunday qilib, zamonaviy sharoitda quyidagi muammoni hal qilish muhim: qanday qilib ijtimoiy adolatni saqlash va mustahkamlash, odamlar tomonidan inson yekspluatatsiyasi darajasini kamaytirish mumkin? Bu yerda muammoni tahlil qilish va uni hal qilish yo'llarini izlash kerak.

O'zbekiston Respublikasi siyosiy mustaqillikka erishgach, jamiyatimiz va davlatimiz institutlarini yangilash bosqichiga kirdi. Madaniyatli o'zbek xalqi uchun mustaqillikka erishish buyuk tarixiy voqea va tarixiy adolatning tiklanishi sanaladi. Bu muhim tarixiy voqea respublikada globallashuv jarayonlari va fuqarolar urushining o'ta shiddatli bosqichiga to'g'ri keldi. Binobarin, o'sha davrlarda xalq xo'jaligi faoliyatini tiklash, mamlakat ijtimoiy hayotining dolzarb muammolarini hal etish yo'llarini izlash juda muhim edi. Tarixiy tajriba shuni ko'rsatadiki, yangi davlat barpo yetish va jamoatchilik munosabatlarini qayta qurish uzoq davom yetadigan, ba'zan o'nlab yillar davom etadigan jarayon

bo'lib, rivojlanishning ustuvor yo'nalishlari, vazifalari va yakuniy maqsadlarini aniq belgilashni talab qiladi. Mamlakatimiz misolida buni milliy g'oyaning yaratilishi deb atash mumkin, chunki bunda muhim jamoat manfaatlarini ifodalash, O'zbekiston Respublikasining milliy xavfsizligi, ijtimoiy ustuvorliklari, ijtimoiy yo'naltirilgan iqtisodiyot, ijtimoiy-iqtisodiy, ijtimoiy-siyosiy, ijtimoiy-iqtisodiy, ijtimoiy-siyosiy, ijtimoiy-siyosiy ustuvorliklarga, milliy xavfsizlikni ta'minlashga e'tibor qaratish zarur edi.

Adolatli ijtimoiy siyosatni yo'lga qo'yishni xalqning milliy g'oyani, davlat maqsadlarini, jumladan, milliy o'zlikni anglashning yeng yaxshi jihatlarini, boshqa davlatlarning manfaatlarini va huquqlarini hurmat qilish, bir-birini hurmat qilishini qabul qilishidan boshlanishi kerak. Davlatning mavjudligi uning mavjudligining maqsadi va asosligini belgilaydigan milliy g'oyasiz mumkin emas. Milliy g'oya milliy o'zlikni anglash bilan mutanosib bo'lib, u millatning mavjudligi va yegalgiga, uning o'ziga xosligiga alohida munosabatni shakllantiradi. Maqsadlari kichik bo'lgan va tashqi unsurlarga adolat tamoyili asosida munosabatda bo'lmagan davlatda adolatni o'rnatish mumkin emas. Bunday davlat, oxir-oqibat, o'z ichida adolatsizlikka yo'l qo'yadi.

Shubhasiz, har bir milliy g'oya u yoki bu xalqning tarixiy tajribasi, uning ijtimoiy-madaniy va ma'naviy xususiyatlarini hisobga olgan holdagina emas, balki umuminsoniy taraqqiyotning mashhur paradigmalari ta'sirida ham shakllanadi. Inson huquq va erkinliklarini hurmat qilish, hokimiyat taqsimoti, fuqarolarning siyosiy, ijtimoiy va iqtisodiy qarorlar qabul qilish jarayonida ishtirok yetishi, ijtimoiy masalalarni ustuvor hal qilish tamoyili, shu jumladan, daromadlar nomutanosibligi kabi tamoyillarni o'z ichiga olgan ushbu paradigmalar qatorida. qashshoqlikni bartaraf yetish, ta'lim olish va sog'liqni saqlash, xodimlarning huquqlariga rioya qilish va munosib qarilik va boshqa kasblarni ta'minlaydi. Bu masalalarning muvaffaqiyatli hal yetilishi, o'z navbatida, har bir jamiyat farovonligi va barqaror rivojlanishini belgilab beradi. Bu tamoyilning ustuvorligi Xalqaro Iqtisodiy Hamkorlik va Taraqqiyot Tashkilotining "Ijtimoiy siyosatning asosiy maqsadlari va standartlari

Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi

to'g'risida"gi Konvensiyasida qayd etilgan. Uning 1-moddasida: "Har qanday siyosat, eng avvalo, aholi farovonligi va rivojlanishiga yerishish, shuningdek, ijtimoiy taraqqiyot yo'lidagi say-harakatlarni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan bo'lishi kerak"³, deyilgan.

"Adolat" tushunchasiga dialektik nuqtai nazardan ta'rif berish kerak. YA'ni bu tushuncha xulq-atvor va xatti-harakatlar uchun mukofot nafaqat uni sodir yetgan shaxsning manfaatlariga, balki guruh va jamiyat manfaatlariga ham mos kelishi kerak. O'z navbatida ijtimoiy adolat iqtisodiyot orqali ta'minlanishi kerak. Chunki iqtisodiy taraqqiyot ijtimoiy adolatni amalga oshirishning muhim kafolatlaridan biridir. Iqtisodiyotda davlat va milliy ustuvorliklarga o'tish bo'lsa, bu ustuvorliklar ijtimoiy hayotda ham albatta ahamiyat kasb yetadi. Shu munosabat bilan jamiyatning iqtisodiy rivojlanishini adolatli deb hisoblash mumkin bo'lgan quyidagi tamoyillar asosida amalga oshirish zarur: iqtisodiy faoliyatning maqsadi xalq farovonligini oshirishdan iborat bo'lib, uning mazmuni quyidagilardan iborat. ma'naviyatni yuksaltirish va aholining moddiy ta'minoti holatini yaxshilash, g'oyalarni targ'ib qilish bilan moddiy ne'matlarni oshirish hisoblanadi. agar tadbirkorlik faoliyati subyektlarining (umuman, xususiy sektor) motivatsiyasi e'tibordan chetda qolsa, u holda yeng yuqori maqsadlarga yerishish mumkin emas, chunki bu holda shaxsiy va jamoat manfaatlari to'qnashuvi paydo bo'lishi mumkin. ijtimoiy tartibsizliklarga olib keladi; ratsional ta'minot faoliyatning ideali bo'lishi kerak; ishlab chiqarishni rivojlantirish, innovatsion texnologiyalarni joriy yetish va yangi ishlab chiqarish yo'nalishlarini tashkil etishni qo'llab-quvvatlash; xodimlar va aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlari munosib turmush tarzini ta'minlash uchun davlat va tadbirkorlar mas'ul deb hisoblanishi kerak.

"Ijtimoiy adolat" tushunchasi "mehnat" tushunchasi bilan, ya'ni moddiy va ma'naviy ne'matlar yaratish, foydali ijtimoiy faoliyat bilan bog'lanishi kerak. Shuningdek, ijtimoiy adolatni amalga oshirish dasturi kichik, bir martalik

³ Конвенция МОТ №117 «Об основных целях и нормах социальной политики» от 6 июня 1962 года. [Электронный ресурс]. – URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---normes/documents/normativeinstrument/wcms_c117_ru.htm (дата обращения: 19.03.2023.)
www.tadqiqotlar.uz

maqsadlar dengizi emas, balki uzoqni ko'ra bilish tamoyili asosida ishlab chiqilishi kerak. Muayyan harakat nafaqat bugun, balki kelajakda ham mukofotlanishi lozim. Har bir harakat uchun mukofot bo'lishi kerak. Bu fikrlardan kelib chiqadiki, ijtimoiy adolatning nazariy tamoyillarini amalga amalga oshirish jamiyat hayotining siyosiy-mafkuraviy, iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy-ma'naviy sohalarida bir qancha tadbirlarni amalga oshirishni taqozo yetadi. Ushbu faoliyat natijasi zamonaviy sivilizatsiya va milliy madaniyat talablariga muvofiq ijtimoiy adolatni adekvat tushunish muhitini yaratadi.

Adabiyotlar

1. Marifovich T. M. HISTORICAL-CONCEPTUAL ANALYSIS OF EQUALITY AND SOCIAL JUSTICE IN ISLAMIC TEACHING //Frontline Social Sciences and History Journal. – 2023. – T. 3. – №. 07. – С. 26-33.
2. Тешабоев М. ИЖТИМОЙ АДОЛАТНИ ТА'МИНЛАШНИНГ ПРИНСИПАЛ MASALALARI //Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари/Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/Actual Problems of Humanities and Social Sciences. – 2023. – Т. 3. – №. 8.
3. Teshaboev M. M. PROSPECTS FOR IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION AND EDUCATION WITHOUT CORRUPTION IN THE NEW UZBEKISTAN //Research Focus. – 2023. – Т. 2. – №. 1. – С. 534-541.
4. Тешабоев М. М. ИЖТИМОЙ АДОЛАТ ВА ИЖТИМОЙ ТЕНГЛИК ТУШУНЧАСИ ҲАҚИДА ТУРЛИЧА ФИКРЛАР //Academic research in educational sciences. – 2023. – Т. 5. – №. NUU Conference 2. – С. 668-676.
5. Тешабоев М. М. АХЛОҚИЙ МАДАНИЯТ ТУЗИЛМАСИ ВА МОДЕЛЛАРИ //ILMIY XAVARNOMA. – Т. 37.
6. Тешабоев М. М. Формирование основ нравственной культуры личности в образовательном процессе и гуманистическое мировоззрение //Credo new. – 2011. – №. 1. – С. 19-19.
7. Teshaboev M. Moral Upbringing In Educational Sphere //The American Journal of Social Science and Education Innovations. – 2021. – Т. 3. – №. 06. – С. 180-184.